

ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

НІКІТІНА О.М., АСПІРАНТ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМ. П. ВАСИЛЕНКА*

У статті автор аналізує існуючі нормативні акти, які регулюють виробництво органічної продукції. Зроблені висновки можуть сприяти поліпшенню розвитку органічного виробництва.

*In the state *in* probes existing normatively act which regulate the production of organic goods. The done conclusions can be instrumental in the improvement of development of organic production.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Для розвитку органічного сільського господарства надзвичайно велику роль відіграє гарантійна система, що включає в себе певні стандарти, а також установи з інспекції та сертифікації. Ця система забезпечує відповідність органічним стандартам усього процесу аграрного виробництва та переробки сільськогосподарської сировини до рівня кінцевої продукції, включно з її упаковкою та маркуванням. Але на відміну від європейських країн, в Україні не існує чіткої нормативної бази, щодо виробництва, державного регулювання з сертифікації екологічно чистої продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами розвитку органічного виробництва займалися та зробили вагомий внесок у їх вирішення такі вчені-економісти Дудар В.Т., Вовк В.І., Шаповалов І.В. та інші. Питанню регулювання виробництва органічної продукції приділялось мало уваги.

Формулювання цілей статті. Дослідити та порівняти існуючі нормативні акти по виробництву органічної продукції, що діють в Україні та в розвинених країнах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наразі в Україні чітко не визначені основні положення, щодо виробництва органічної продукції на відміну від багатьох країн світу. У США на державному

* Науковий керівник – Левкіна Р.В., к.е.н., доцент

рівні виробництво органічної продукції було законодавчо регламентовано ще у 1990 р. Тому в цій країні всі продукти, які маркуються та продаються як органічні, повинні сертифікуватися за правилами затвердженими законом. В країнах ЄС системи органічного виробництва базуються на специфічних та точних вимогах (стандартах) щодо процесу виробництва, які підтримують оптимальний стан агросистеми на екологічному, економічному та соціальному рівнях. Ці стандарти встановлюють сприятливу систему виробництва, сертифікації та маркування сільськогосподарської продукції та продуктів харчування. Це підвищує довіру споживачів до високоякісних продуктів.

Незважаючи на Європейські стандарти у Франції діють національні постанови, що є більш суворими за вимогами ніж стандарти ЄС.

Згідно з Програмою розвитку органічного виробництва у Данії, велика увага приділяється не тільки виробництву органічної продукції, але й охороні довкілля. Ця програма сприяла підвищенню рівня поінформованості споживачів.

У Литві також розроблена державна Програма розвитку органічної продукції. Метою програми є розширення ринку органічної продукції. Вона створює сприятливі умови для розвитку ринку органічної продукції та сприяє формуванню системи сертифікації [7].

Так як Україна орієнтується на європейські країни, то в 2008 році Федерація органічного руху за дорученням Міністерства аграрної політики розробила Проект концепції державної програми розвитку органічного виробництва в Україні [1].

Прийняття та виконання Програми розвитку органічного виробництва в Україні має внести вагомий внесок у вирішення цілої низки екологічних, економічних і соціальних проблем основні з яких:

- ресурсозбереження сільськогосподарського виробництва;
- підвищення конкурентоспроможності української продукції на світових ринках;
- покращення здоров'я працівників сільського господарства та населення в цілому;
- захист прав споживачів.

Наразі в Україні ще 25 травня 2007 року було розроблено та 11 лютого 2011 року прийнято Верховною Радою в першому читанні

проект Закону України «Про органічне виробництво» [3]. Цей Закон визначає правові, економічні, соціальні та організаційні основи ведення органічного сільського господарства. Відсутність закону є основною перешкодою формуванню та розвитку ринку органічної продукції.

За нашими дослідженнями, розвиток світового ринку органічної продукції розвивається високими темпами, тому забезпечення конкурентоспроможності української продукції виявляється складною справою. Вважаємо, що вітчизняні підприємства повинні зосередити увагу в реалізації власного потенціалу на чітко вибраному сегменті ринку. А державним органам необхідно в короткі терміни розробити та прийняти комплексну нормативно-правову базу, яка б дозволила сформувати механізм реалізації такого потенціалу на практиці.

Динамічний розвиток міжнародного ринку органічних продуктів харчування та тісні інтеграційні зв'язки між країнами, виявили необхідність наднаціонального правового механізму нормування виробництва, контролю і маркування продуктів харчування, створених за екологічними методами. На початку 90-х років на міжнародному рівні прийнято три основні документи, які і на сьогодні мають вирішальний вплив на організаційно-виробничий розвиток екологічного сільського господарства в світовому масштабі:

1. Постанова Ради ЄС № 2092/91 про екологічне сільське господарство і маркування його продукції і продуктів харчування.

2. Закон США «Про виробництво екологічних продуктів харчування».

3. Спільна програма Комісії Кодексу з Продуктів Харчування FAO/WHO: «Вказівки відносно виробництва, переробки, маркування і введення в обіг продуктів харчування, виготовлених екологічними методами».

Всі названі документи є важливими, оскільки вони походять з розроблених Федерацією IFOAM "Основ Критеріїв Екологічного (Органічного) Землеробства". Міжнародна федерація органічного сільськогосподарського руху (IFOAM) – міжнародна неурядова організація, що єднає понад 700 активних організацій-учасників у близько 110 країнах світу [5].

Під час проведення Всесвітнього конгресу з питань розвитку екологічно чистого сільськогосподарського виробництва (ФРН,

Нюрнберг) 15-18 лютого 2007 року Україна була прийнята в члени Міжнародної федерації екологічного сільського господарства – IFOAM, це дало можливість розширити ринок України екологічно чистою продукцією на основі міжнародних стандартів. Наразі фермери, які займаються виробництвом органічної сільськогосподарської продукції сертифікуються швейцарським органом відповідно до стандартів Bio-Swiss [6].

У 2007 року асоціація Біолан виступила одним із співзасновників української сертифікаційної компанії «Органік Стандарт», яка надає послуги з інспекції та сертифікації підприємств за українськими та міжнародними стандартами органічного виробництва. Наразі це єдина компанія, що здійснює сертифікацію за стандартами «БіоЛан» [4].

На даний час в Україні діють декілька громадських організацій та об'єднання, які займаються розвитком та популяризацією органічного виробництва (Федерація органічного руху України, ВГО «Клуб органічного землеробства», Асоціація «БІОЛан Україна», Спілка учасників органічного виробництва «Натурпродукт», НПП «Еко-Інформ-Сервіс», ВЕГО «Мама-86» і т.п.).

Важливим кроком для поширення органічного виробництва має стати державна фінансова і дорадча підтримка. Для отримання грошової допомоги фермер повинен зареєструватись як суб'єкт підприємницької діяльності та займатися цим видом діяльності не менше 10 років. Обов'язковою вимогою є цільове використання грошей.

Незважаючи на те, що в Державній цільовій програмі розвитку українського села на період до 2015 передбачено стимулювання збільшення обсягів виробництва та постачання на зовнішній ринок екологічно чистої сільськогосподарської продукції фінансової підтримки з боку держави в період переходу на органічний спосіб ведення господарства не надається [2]. Участь нашої держави в питанні переходу на органічне виробництво на даному етапі зводиться до розробки нормативно-правової бази для впровадження принципів органічного господарювання, хоча уряди країн з розвинутою економікою для заохочення розвитку екологічного виробництва, крім цього надають фермерам фінансову допомогу у вигляді пільг та часткової компенсації вартості проведення сертифікаційних послуг.

Висновки. На основі дослідження існуючих нормативних актів на виробництво органічної продукції в розвинених країнах та тих що діють в Україні необхідно зазначити: урядові України розробити власну нормативно-правову базу, що дасть змогу нашій країні зайняти свою нішу на світовому ринку. І першим таким кроком повинно стати прийняття Закону «Про органічне виробництво».

Для прискорення процесу переходу сільськогосподарських підприємств в Україні на органічне виробництво продукції слід надавати державну фінансову підтримку не тільки в перехідний період, а й після отримання статусу органічного господарства, що стане предметом подальших наукових досліджень.

Література.

1. Проект Концепції державної програми розвитку органічного виробництва в Україні [Електронний ресурс] /Федерація органічного руху України // Режим доступу http://organic.com.ua//ua_co1_proekt_koncepcii_derjavnoii_programi_rozvitku_organichnjgo_vsrobnictva_v_ukraini.html.

2. Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року, затверджена Постановою КМУ від 19 вересня 2007 р. № 1158 [Електронний ресурс]/Офіційний вісник України. – Режим доступу: <http://www.gdo.kiev.ua/files/db.php?st=2715&god=2007>

3. Проект Закон України «Про органічне виробництво» [Електронний ресурс] // Урядовий портал міністерства економіки України. - Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/page/?7763>

4. Шаповалов І.В. Міф чи реальність? Органічна продукція на українському ринку [Електронний ресурс]– Режим доступу: http://www.agroprfi.com.ua/downloads/nomera/2008/agroprfi_14.pdf

5. Новини органічного руху України [Електронний ресурс] / Інформаційний вісник федерації органічного руху. – Режим доступу :<http://organic.com.ua/2009-10-28-11-24-30>

6. Вовк В.І. Сертифікація органічного сільського господарства в Україні: сучасний стан, перспективи, стратегія на майбутнє // Матеріали міжнародного семінару «Органічні продукти харчування. Сучасні тенденції виробництва і маркетингу». – Львів, 2004.-с.3

7. Дудар В.Г. Екологізація агропромислового виробництва: зарубіжний досвід і проблеми України // Збірник тез доповідей студентської наукової конференції. – Тернопіль: економічна думка, 2004. – с.27-34.